

# ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ТА ПОЛІТИКА ЩОДО ДАНИХ

для громадянської науки в Бердянському державному педагогічному університеті

## 1. Мета та сфера застосування

Цей документ визначає етичні принципи та політику управління даними для ініціатив громадянської науки, що реалізуються у межах діяльності Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ). Він базується на Стратегії відкритої науки Університету та узгоджений із міжнародними стандартами, зокрема принципами FAIR і CARE.

## 2. Основні етичні принципи

### 2.1. Добровільна участь і поінформована згода

Участь у проєктах громадянської науки має бути повністю добровільною. Учасники повинні отримати зрозумілу та доступну інформацію про цілі проєкту, свою роль, можливі ризики, використання даних і право відмовитися від участі у будь-який момент без жодних наслідків.

### 2.2. Повага до особистості та спільнот

Громадянська наука має ґрунтуватися на повазі до гідності, прав, культурних норм і цінностей окремих осіб і громад. Дослідження мають бути інклюзивними, недискримінаційними та чутливими до контексту.

### 2.3. Колективна вигода (принцип CARE)

Проєкти мають бути спрямовані на досягнення користі для учасників, громад і суспільства загалом. Це включає орієнтацію на локально значущі результати, поширення знань у доступних форматах і прагнення до реального впливу.

### 2.4. Право на контроль (принцип CARE)

Учасники та громади мають право контролювати, як їхні дані збираються, використовуються, інтерпретуються й поширюються. Необхідно поважати автономію та рішення людей, які надають дані.

### 2.5. Відповідальність (принцип CARE)

Дослідники мають діяти відповідально протягом усього дослідницького процесу: забезпечувати точність, запобігати шкоді, бути прозорими та підзвітними.

### 2.6. Етичність (принцип CARE)

Усі дії в межах проєктів мають відповідати високим етичним стандартам щодо згоди, конфіденційності, використання даних і розподілу вигод і відповідальності.

### 2.7. Наукова доброчесність

Дані повинні збиратися, оброблятися й представлятися з дотриманням принципів

прозорості, достовірності та відтворюваності. Фальсифікація, фабрикація або викривлення даних суворо заборонені.

### **3. Політика щодо даних та управління ними**

#### **3.1. Узгодженість із принципами FAIR і CARE**

Усі дані, зібрані в межах громадянських наукових проєктів, мають відповідати принципам FAIR (Знаходження, Доступність, Сумісність, Повторне використання) та CARE (Колективна вигода, Право на контроль, Відповідальність, Етика).

#### **3.2. Плани управління даними**

Для кожного проєкту рекомендовано розробити план управління даними, у якому описуються способи збору, обробки, анонімізації, зберігання, поширення та архівування даних. План має охоплювати технічні й етичні аспекти.

#### **3.3. Конфіденційність і захист персональних даних**

Персональні та чутливі дані мають бути захищені відповідно до національного та міжнародного законодавства. Обов'язковою є анонімізація та безпечне зберігання. У разі потреби застосовуються псевдонімізація й обмеження доступу.

#### **3.4. Відкриті дані та ліцензування**

Дані мають публікуватися у відкритому доступі (за можливості) під відкритими ліцензіями, такими як Creative Commons (CC BY, CC0 тощо), із дотриманням прав учасників і етичних обмежень.

#### **3.5. Визнання внеску учасників**

Участь громадянських науковців має бути належним чином відображена в публікаціях, презентаціях і репозитаріях. У разі суттєвого інтелектуального внеску може бути надане співавторство.

#### **3.6. Традиційні знання та участь корінних спільнот**

У разі залучення корінних народів або інтеграції традиційних знань необхідно дотримуватись культурно чутливих протоколів, забезпечувати належне визнання та розподіл вигод.

### **4. Нагляд і підтримка**

#### **4.1. Етична експертиза**

Усі проєкти громадянської науки, що передбачають участь людей, підлягають етичній експертизі Комітету з етики досліджень Університету.

#### **4.2. Навчання та підвищення обізнаності**

Університет забезпечує тренінги для координаторів, дослідників та учасників з етики, обробки даних та відповідального проведення досліджень.

#### **4.3. Моніторинг і дотримання політики**

Відповідальність за дотримання цього документа покладається на керівників проєктів.

Порушення політики може призвести до призупинення проєкту або виключення його з офіційного визнання.

#### **4.4. Перегляд і оновлення**

Цей документ може оновлюватися Науково-дослідною частиною у співпраці з Комітетом з етики та іншими зацікавленими сторонами.

### **5. Прикінцеві положення**

Цей документ поширюється на всі громадянські наукові ініціативи, що реалізуються за участі Університету. Політика є відкритою для ознайомлення на офіційному сайті БДПУ та має включатися до супровідної документації кожного проєкту.